

Шановні студенти! Теми практичних занять необхідно опрацювати згідно рекомендованої літератури. Також вам необхідно відповісти на тестові питання і опрацювати творчі завдання. Оформлені роботи вам необхідно надіслати до 01.04. на адресу ninayarosh88@gmail.com

Рекомендована література

1. Коваленко А.Б., Корнев М.Н. Соціальна психологія / Коваленко А.Б., Корнев М.Н.; 2-ге вид., перероб. та доп. – К.: Геопринт, 2006. – 393 с.
2. Москаленко В.В. Соціальна психологія: Підручник / Москаленко В.В. – К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 624 с.
3. Орбан-Лембрик Л.Е. Соціальна психологія: Навчальний посібник / Орбан-Лембрик Л.Е. – К.: Академвидав, 2005. – 448 с.
4. Трухін І. О. Соціальна психологія спілкування: Навчальний посібник. – К.: Центр навч. літератури, 2005. – 335 с.
5. Філоненко М. М. Психологія спілкування: підручник / М. М. Філоненко. – К.: Центр навчальної літератури, 2008. – 224 с.
6. Цимбалюк І. М. Психологія спілкування: Навчальний посібник. – К.: ВД “Професіонал”, 2004. – 304 с.

Практичне заняття №5,6

Тема. Особистість у сфері соціальних відносин.

Питання:

1. Розвиток особистості у змінному соціальному оточенні. Особистість як предмет дослідження соціології і психології.
2. Проблематика особистості у соціальній психології.
3. Феномен соціалізації індивіда: поняття, зміст, стадії.
4. Соціально-психологічна структура особистості, підходи і концепції.
5. Соціально-психологічні засоби збереження психічного здоров'я особистості.

Ключові поняття: особистість, індивід, суб'єкт, індивідуальність, психіка, атракція, соціальне середовище, адаптація, індивідуалізація, інтеграція, онтогенез, філогенез, соціальний тип, соціальна типологія особистості, соціалізація, центрування, спілкування, самосвідомість, інститути соціалізації, соціально-психологічна структура особистості, субординація, координація, здоровий спосіб життя, психотерапія.

Практичне заняття №6.

Тема. Особистість у структурі групових взаємовідносин.

Питання:

1. Соціальна установка і диспозиційна регуляція поведінки особистості.
2. Статус і позиція особистості в групі.
3. Соціальна роль як спосіб реалізації статусу і позиції особистості.
4. Особистість як суб'єкт взаємодії і спілкування. Соціально-психологічні якості особистості.
5. Соціально-культурні зміни і напрями розвитку особистості.
6. Перспектива дослідження особистості в соціальній психології.

Ключові поняття: аттитюд, функції аттитюда, структура аттитюда, внутрішня позиція особистості, диспозиційна концепція регуляції соціальної поведінки особистості, статус, позиція, знеособлена ситуація, особистий контакт, безпосередня взаємодія, соціальна роль, структура ролі, механізми перцептивного захисту, ефект “очікування”.

Практичне заняття №7.

Тема. Я-концепція та особиста визначеність людини у соціумі.

Питання:

1. Поняття про Я-концепцію особи та її становлення у системі соціальних взаємовідносин.
2. Я-концепція повноцінно-функціональної особистості.
3. Самоефективність, самооцінка і схильність на користь свого Я у контексті соціальних взаємостосунків.
4. Поняття особистої визначеності, соціальний статус і спадкоємні засади розвитку власного Я.
5. Я-концепція як персоніфікація соціальної поведінки та соціальна матриця ідентифікації особистості в соціумі. Значення Я-концепції у житті людини.

Ключові поняття: Я-концепція, структура Я-концепції, Я-усвідомлюване, Я як об'єкт, Я-концепція як сукупність установок “на себе”, когнітивна, оцінкова та поведінкова складові Я-концепції; самооцінка, реальне Я, дзеркальне Я, ідеальне Я, его-ідентичність, концепція самості, самоактуалізація, актуалізація, повноцінно-функціональна особистість, екзистенція, само-ефективність, схильність на користь свого Я, Я-образ, Я-структура, самопрезентація.

Тестові завдання для перевірки засвоєння основних понять теми

1. Соціальна психологія особистості — це:

- а) явища, які характеризують вплив людини на суспільство;
- б) взаємодія, яка здійснюється за допомогою засобів мовленнєвого та немовленнєвого впливів;
- в) соціально-психологічні явища та процеси, що характеризують особливості руху інформації, яку передає людина;
- г) соціально-психологічні особливості людини як особистості;
- г) внутрішні особливості людини.

2. Індивід, який займає певне становище в суспільстві, виконує певну суспільно корисну працю та вирізняється притаманними тільки йому індивідуальними та соціально-психологічними особливостями, називається:

- а) суб'єктом соціальної психології;
- б) індивідуальністю;
- в) особистістю;
- г) людиною;
- г) творцем.

3. Концепція, яка стверджує, що людина від народження є біологічною істотою, а стає особистістю лише завдяки впливу соціальних умов життя, називається:

- а) соціогенетичним підходом;
- б) теорією соціалізації;
- в) теорією ролей;
- г) когнітивістської орієнтації;
- г) персонологічної орієнтації.

4. Соціальні ролі особистості — це:

- а) типові способи поведінки особистості, що зумовлюють її індивідуально- та соціально-психологічні особливості, які дають змогу завоювати певний авторитет і довіру з боку інших людей;
- б) погляди, переконання та уявлення особистості, які вона реалізує та захищає у стосунках з іншими людьми;
- в) налаштованість на певне ставлення до суспільства та до інших людей;

- г) сукупність проявів індивідуально- та соціально-психологічних якостей особистості, які відображають типову її поведінку у процесі спілкування та взаємодії з іншими людьми;
- г) система уявлень людини про мораль.

5. Соціалізація — це:

- а) процеси організації та збереження минулого досвіду, які уможливають його повторне використання в діяльності або повернення у сферу свідомості;
- б) відображення у психіці людини системи часових відношень між подіями її життєвого шляху;
- в) історично зумовлений, здійснюваний у діяльності та спілкуванні процес і результат засвоєння й активного відтворення індивідом соціального досвіду;
- г) сукупність групових методів формування вмінь і навичок самопізнання, спілкування та взаємодії у групі;
- г) осмислення людиною того, якими засобами та чому вона впливає на інших.

6. Знайдіть рядок, в якому представлено мікрофактори соціалізації особистості:

- а) сім'я, мікросоціум, інститут виховання, релігійні організації;
- б) культура, суспільство, держава, країна;
- в) стиль керівництва, регіональні умови, тип поселення;
- г) етнос, нація, культура;
- г) знання, моральні цінності, телебачення.

7. Соціальна установка особистості — це:

- а) специфіка функціонування її психічних процесів, властивостей, станів;
- б) суспільно значущі якості та особливості людини, які дають змогу посісти достойне місце у суспільстві;
- в) основні якості та характеристики людини, які дозволяють їй виконувати певні ролі у суспільстві, посідати певне становище серед інших людей;
- г) психічні явища, які формуються в процесі нагромадження життєвого та професійного досвіду;
- г) налаштованість на певне ставлення до суспільства та інших людей.

8. Соціально-психологічний тренінг — це:

- а) спосіб організації спільної діяльності, який застосовується у практиці керівництва колективом, що має на меті інтенсивне та продуктивне розв'язання групового завдання;
- б) прийом, який дає змогу через систему логічно обґрунтованих доказів впливати на думки, позиції та установки учасників дискусії у процесі безпосереднього спілкування;
- в) специфічна психологічна технологія, зорієнтована на використання активних методів групової роботи для розвитку та підвищення компетентності особистості у спілкуванні та коригування взаємовідносин у групі;
- г) послідовне залучення людей до численних видів стосунків у різних сферах їхнього життя;
- г) метод психологічного впливу, який забезпечує розвиток у людини стійких уявлень про норми та правила стосунків у сім'ї.

9. Під ціннісними орієнтаціями у соціальній психології розуміють:

- а) вибірккову та відносно стійку систему спрямованості інтересів і потреб особистості, яка націлена на певний аспект соціальних цінностей;
- б) показник групової згуртованості, який характеризує внутрішньогрупові зв'язки;
- в) поняття, що фіксує позитивне значення будь-якого об'єкта чи явища;
- г) стан готовності до певної активності, спрямованої на задоволення тієї чи іншої потреби;
- г) стійкі особливості поведінки людини, які повторюються в різних ситуаціях.

10. Під процесом активного пристосування людини до умов нового соціального середовища у соціальній психології розуміють:

- а) адаптивність;
- б) соціальну адаптацію;
- в) соціальну активність;
- г) надситуативну активність;
- г) самоактуалізацію.

Творчі завдання

1. Е. Фромм, описуючи типи характеру, виокремив характер рецептивної орієнтації. Однією з прикмет людей цієї орієнтації є те, що їм важко сказати "ні", у них виникає конфлікт між обіцянками та виконанням. Вони почуваються розгубленими, коли працюють самостійно, нічого неспроможні зробити без сторонньої допомоги.

Спробуйте продовжити опис стосунків такої людини із знайомими та незнайомими людьми.

2. Е. Фромм виокремив серед характерних людських орієнтацій "експлуататорську". Одна з її особливостей полягає в тому, що символом цієї орієнтації, здається, може слугувати в'їдлива гримаса, яка часто буває відмінною ознакою таких людей. Їхнє ставлення до людей забарвлене ворожістю та маніпуляцією. Кожну людину вони розглядають як об'єкт експлуатації та оцінюють її корисність.

Опишіть детально поведінку такої людини як лідера формальної реальної малої групи.

3. Говорячи про людей ринкової орієнтації, Е. Фромм писав: "Це факт, що для того, аби досягти успіху, недостатньо володіти вмінням та розумовим багажем для виконання поставленого завдання, але треба ще бути здатним вступити у змагання з багатьма іншими, що формує в людини певну установку по відношенню до самої себе".

Опишіть детально зміст цієї установки.

4. Як впливає на стосунки з іншими людьми реалізація людиною її головного життєвого кредо:

- а) "Будь задоволений собою";
- б) "Будь самим собою"?

5. За гіпотезою, психічний розвиток у дитячому віці відбувається шляхом закономірної зміни — спілкування та предметної діяльності. Це дві системи стосунків ("дитина — дорослий" і "дитина — продукт культури"), що їх дитина опановує через сукупність видів діяльності, серед яких один у певний період життя є провідним. У першому випадку такими видами послідовно виступають: безпосе-

редньо емоційне спілкування, рольові ігри, інтимно-особистісне спілкування, у другому — предметно-маніпуляційна діяльність, навчальна діяльність, навчально-професійна діяльність. Психічний розвиток відповідно відбувається двома лініями, що перехрещуються: лінією опанування суспільних норм і лінією опанування операцій з речами. Перша веде до формування сфери потреб і мотивів дитини, друга — до пізнавальної сфери. У кожному разі те нове, що з'являється в онтогенезі, є психічним новоутворенням. Поява та функціонування провідної діяльності є психологічним критерієм виділення фази психічного розвитку; поглиблення суперечностей між видами діяльності, що належать до різних ліній розвитку, — періоду, криза між періодами породжує нову епоху дитинства.

Чому ця гіпотеза побудована на протиставленні спілкування та предметної діяльності? Чи справді в такий спосіб вони співвідносяться між собою протягом онтогенезу?

6. Індуїстський місіонер А. Сінх в с. Годамурі почув про якийсь "людський дух", що пересувається разом із групою вовків. Він організував експедицію, яка знайшла двох дівчаток. Менша, Амала, була віком приблизно 18 місяців, старша, Камала, — 8 років. У листопаді 1920 р. Сінх перевіз дітей у притулок до Мінднапура, де розпочав систематичне перевиховування їх, процес якого ретельно описував. Спочатку тільки голод змушував дітей споживати їжу. Люди наводили на них жах; дитину, що наблизилася, Камала покусала. Удень вони спали, вночі пересувалися по кімнаті й тричі протягом ночі вили. Амала першою почала виявляти ознаки "олюднення", але через рік померла. Камала лише після двох років перебування в притулку вимовила перше слово і лише через 8 років почала розмовляти, але простими фразами. Перші кроки без допомоги вона зробила після 6 років перевиховування. У цей час почала спілкуватися з дітьми, виконувала нескладні доручення, пов'язані з обслуговуванням. Її емоційне життя було багатим, але адекватно висловити його вона не могла. Після дев'ятирічного перебування у притулку вона померла від хвороби нирок.

Які закономірності психічного розвитку ілюструє цей випадок? Чому Камала так повільно набувала психічних новоутворень?